

MARIE JAKOUBKOVÁ

H A D R O V Á
P A N E N K A

HADROVÁ
PANENKA

MARIE JAKOUBKOVÁ

ÚVODEM

„Babi, co je to támhle?“ zeptal se malý kluk, když si prohlížel poličky připevněné na zdech mého pokoje tady v domově.

Ten chlapec je můj vnuk Vašík. Neuvěřitelně živé a zvědavé dítko. Právě zpozoroval ručně ušitou postavičku panenky, kterou jsem dostala ještě jako malá holka od své babičky.

Vašík se za mnou přišel podívat se svými rodiči, mojí dcerou Libuškou a zetěm Vaškem starším. Dochází za mnou každou sobotu a vždycky se na ně moc těším. Obzvláště na toho jejich povedeného synáčka.

Je v něm tolik života. Tolik toho má ještě před sebou. Dívám se na něj a v duchu vzpomínám, jak jsem i já sama bývala taková rozverná a pro každou lumpárnu stvořená.

Teď už je to ale pryč. Teď už mám, jak se říká, vše za sebou. Zbyly mi jen ty vzpomínky.

Pozoruji své vrásčité a hnědými skvrnami pokryté ruce. Jak ony kdysi bývaly vypnuté a hebké, pomyslela jsem si.

No, nenadělám nic. Nikdo přece nemládne a každého čeká stáří. Jednoho dříve, jiného později a někdo se stáří v podstatě ani nedožije.

Nakonec mohu být vlastně šťastná, že jsem to dotáhla až na osmdesátku. Co by možná jiný dal za tak úctyhodný věk.

Jenže já si ještě stará nepřipadám. Necítím se jako typický důchodce, který tráví veškerý čas krmením kachen na rybníku. A když mu tento přepych nohy nedovolují, doprovází se hůlkou a zdolává několika metrovou vzdálenost od svého pokoje do jídelního prostoru. Ba hůř, v místní společenské místnosti opakuje říkanky, aby si procvičoval svou paměť!

A já? Já se cítím zrovna jako ten malý Vašík, který se právě prohrabává mými skříněmi a jako velký objevitel studuje poklady, které v šuplících schovávám.

Jsou to mé jediné cennosti. Všechny důležité věci, na které jsem byla kdy v životě pyšná, se vejdou do jednoho šuplíku. V jediné zásuvce je nahromaděn celý můj život. Tedy ten materiální, pochopitelně.

To, co mám ukryté ve své paměti, mi nikdo nevezme. To jsou poklady, kterými se mohu prohrabávat pořád dokola, a pokaždé to bude jako poprvé. Jako bych vzpomínku, která se mi na mysl dostane, znovu prožila a znovu se tak mohla vcítit do prostředí, která bývala někdy příjemná, jindy méně a pár jich bylo samozřejmě i trpčích. Takových momentů se naštěstí nestalo tolik.

Možná jedině Alzheimer, mrška jeden, by mi mohl všechno sebrat. Tak snad ho budou zajímat myšlenky někoho jiného a mně dá pokoj. Mě si všímat nebude.

Trochu jsem se musela pousmát, protože mi to přišlo docela vtipné. I takhle stará se dokážu zasmát, pobavit se a dělat si legraci.

Vždy jsem se snažila žít tak, aby mi bylo dobře. Abych se cítila šťastná a vše si náležitě užívala. Když se však nyní rozhlížím po svém aktuálním pokoji, ani moc nechápu, proč jsem vlastně tady. Vůbec to nesouhlasí s tím, co jsem právě řekla. Tady skutečně nežiji podle svých představ a rozhodně ne tak, abych mohla říct, jsem šťastná. Tady šťastná nejsem.

Kdo by také byl! Domov pro seniory jsem vždycky chápala jako takové odkládiště pro staré lidi, o které se nikdo z rodiny již nechce starat. Odloží je a chodí za nimi už jen na návštěvu nebo na kontrolu, jestli jsou ještě naživu.

Občas donesou aktuální fotky vnoučat, nové pantofle nebo noční košili a pomyslně si odškrtnou, že mají návštěvu za sebou. S velkou úlevou si následně zajdou někam na oběd a chlácholí se navzájem, jakou mají radost, že na chvíli mohli své blízké v domově vidět.

To už ale oni nevědí. Dál totiž sedí u okna a dívají se na všechny ty, kteří ještě mohou bez problémů chodit venku. Kterým nohy slouží a donesou je tam, kam jen chtějí. Zpoza svého pokoje pozorují ty, které ani na chvíličku nenapadne pohlédnout do jednoho z oken místního domova, nezamávají nebo nepozvednou svou čepici, protože moc dobře vědí a už teď je takové myšlenky užírají, že tam jednou také skončí. Nechtějí si připouštět, že to může být dříve, než se vůbec nadějí. Proto jen chodí kolem, možná dokonce obloukem a berou toto místo jako vůbec nejhorší ze všech.

A možná i já jsem takto dříve pomýšlela. I já chodila kolem a nikdy do okna nepohlédla, nikdy nezamávala a teď tu právě z toho okna hledím na svět venku a čekám, že někdo bude jiný, lepší než já a zamává mi? To sotva! Proč také!

To jsem ale hodně odbočila a zase se trochu ponořila do svých občasných chmurných myšlenek, sebelítostí zavánějících a vyžadujících soucit.

Nebojte, to přejde. Vždycky to přešlo. Teď tu mám svou rodinu, aspoň na chvílku za mnou zašli, a hlavně toho malého skřítko, který za několik okamžiků stihl vykrámovat úplně všechny věci, které tu mám.

Ale nezlobím se na něj. Aspoň budu mít nějakou zábavu, až odejdou. Znovu si každou věičku prohlédnu a zavzpomínám, kde jsem ji koupila nebo od koho dostala.

„Babi, posloucháš mě? Co je to támhle?“ zeptal se znovu Vašík.

„Myslíš tu panenku, Vašíku?“

„Babi, tohle přece není panenka! Takhle panenky nevypadají! Panenky jsou plastové a tahle je taková divná. To nemůže být panenka, babi, přece!“ poučoval mě Vašek.

„Je to panenka, Vašíku. Je už ale moc stará a pochází z doby, kdy se ještě plastové panenky nevyráběly. A tuhle šila sama moje babička, když jsem byla asi tak stejně malá jako ty!“ vysvětlovala jsem a začala se zvedat, abych panenku z poličky sundala.

„Počkej, mami. Já ji sundám. Sed' a odpočívej!“ přidala se do hovoru dcera Libuše.

Dělala, jako bych byla nějaká nemohoucí. Já se však cítila docela fajn, a tak jsem stejně vstala a panenku z police sundala. Ona jen zakroutila hlavou, čímž mi zřejmě chtěla naznačit určitý nesouhlas s mým chováním. Přitom se usazovala zpět na židli, kterou používám, když mi sestřička tu a tam donese jídlo na pokoj.

„Je trochu zaprášená, vid'? Už jsem ji dlouho nesundávala. Můžeš si ji půjčit, ale dávej pozor. Je opravdu stará a látka, ze které je ušita, by se mohla velice snadno roztrhat!“ řekla jsem trochu zvýšeným hlasem Vaškovi, protože moc dobře vím, jak se děti v jeho věku chovají k cizím věcem a hračkám obzvlášť.

Vašek si vzal pannu do rukou, chvíli jí otáčel a pak s ní hodil o stůl. Zřejmě ho moc nenadchla, říkala jsem si v duchu.

Raději jsem ji tedy vrátila zpět na poličku, aby zůstala ještě nějakou dobu pohromadě.

„A kde jste dneska nechali malou Libušku?“ zeptala jsem se po chvílce a svůj pohled namířila na dceru a jejího manžela.

Jinak ještě než to zapomenu. Libuška si vybrala moc fajn chlapa. Velký Vašek je skutečně poklad mezi muži. Se vším jí doma pomáhá a také se zapojuje do péče o děti. Už od malička je přebaloval a koupal. No, moc často se takový přístup u chlapů nevidí. Mám radost, že je Libuška šťastná.

„Líba má dneska trénink, takže jsme ji zavezli ke sportovce a pak vyrazili rovnou sem za tebou!“ odpověděla dcera a trochu pokrčila rameny.

„Tak jí moc pozdravujte a ať za mnou někdy zajde. Moc ráda ji uvidím. Už to musí být úplná slečna, že jo?“

„To je. Bylo jí před měsícem patnáct, tak teď máme doma pěknou puberťačku. Tříská to s ní jako blázen!“ odpověděla dcera a protočila očima. Při tom plácla velkého Vaška po ruce a žádala si od něj souhlasné gesto. Ten kývl hlavou a trochu si povzdychl.

Asi jim holka dává zabrat, říkala jsem si pro sebe a trochu se ušklíbla. Sama vím, co to obnáší starat se o dceru v jejím věku. Ani moje Libuška nebyla jiná. Jen ti dospělí pak najednou na všechno zapomenou a už si neuvědomují, že dělali ty samé, mnohdy i horší věci. Najednou jsou v roli rodičů a mají pocit, že je snad osud zkouší nebo jim záměrně vhazuje klacky pod nohy, aby ukázali a dokázali, jak si umí poradit v mnohdy tak ubíjejících situacích.

Ale není to žádný trest. K životu to zkrátka patří a každý si tím musí projít. Poprvé sám, když je mu těch patnáct let a pak znovu se svými dětmi. Má to takhle každý, jeden v silnějším, jiný ve slabším gardu. Je to povaha od povahy.

Asi po hodině, to už jsme všichni po sobě začali trochu pokukovat a v duchu si jistě každý říkal, že by se mohla návštěva ukončit, jsme se pomalu rozloučili. Popřáli si navzájem hodně zdraví a já je šla doprovodit na chodbu k výtahu.

Mávala jsem jim, dokud se dveře výtahu zcela nezavřely a poté odešla zpět ke svému pokoji. Cestou jsem si otřela pár slz, které se mi samým dojetím vryly do očí. Vysmrkala se do kapesníku, jenž nosím v kapse županu a vzdychla si, možná trochu nahlas, že tu budu zase celý týden sama.

Sestřička, která šla právě po chodbě, asi zaslechla můj povzdech, a tak se zeptala, jestli jsem v pořádku a nepotřebuju-li něco. Na to jsem odvětila, že je všechno dobré a po pár okamžicích se ztratila za dveřmi svého pokoje.

Tam na mě čekala doslova spoušť, kterou jsem mezitím úplně vypustila z mysli. Měla jsem tak alespoň plán na večer a musím uznat, že jsem se opravdu zabavila. Rázem všechny chmury zmizely a má mysl se po celou dobu věnovala smysluplnějším činnostem. Zavzpomínala jsem na spousty zážitků, které mi připomněly nejrůznější předměty tak, jak jsem je znovu ukládala do skříní a zásuvek.

Po zhruba hodinovém úklidu jsem se s velikou chutí natáhla do postele a vyčerpaná usnula jako nemluvně.

NOVÁ OŠETŘOVATELKA

A si před týdnem k nám do domova nastoupila nová ošetřovatelka. U mě zatím ještě nebyla, ale co říkaly holky v jídelně, je prý moc milá. Nedávno teprve dostudovala a toto je její první skutečná práce. Sama si ji zvolila. Osobně to nevím, jen z vyprávění od kamarádek, se kterými trávím většinu volného času.

Sem tam spolu zajdeme do společenské místnosti a tam si povídáme o všem, co nás napadne nebo co si ještě pamatujeme.

Já tedy s pamětí problémy nemám, ale většinu přítelkyň už trápí skleróza nebo různé formy demence. Jednou se dokonce může stát, že mě ani nepoznají. Budou tupě zírat do prázdna a postupem času se z nich stanou ležáci, protože místní sestřičky s nimi nebudou mít trpělivost.

Nebudou mít nervy na to, aby se jich pořád dokola ptaly, zda se jim třeba nechce na záchod nebo tak něco. Dostanou plenu, nějaké ty léky na spaní a bude vymalováno. O jednu starou duši méně.

Umyjí je, přebalí a hotovo. Už se jen počká na den, kdy si pro ně přijde ta s kosou. Do té doby stereotypní konec života v plenách a na sedativech. Taková je často úcta k životu a respekt ke starším lidem.

Chápu, že sestřičky mají také svůj osobní život. Že je to tady mnohdy štve a dělají vše hlavně proto, aby jim každý měsíc dorazila výplata na účet.

Musí živit rodiny a místní prostředí je pro ně jen zaměstnáním. Jen ta povinná složka dne, kterou si musí odkroutit a pomyslně odškrtnout, že splnily základní pravidlo dnešní společnosti – chodit do práce a hlavně platit z té své práce daně, ze kterých zase žijí jiní.

Zaklapnou za sebou dveře a s radostí se odeberou do svých domovů k rodinám a dětem.

Za to pro nás obyvatele domova je toto místo úplně všechno, co ještě máme nebo spíše, co nám zbylo. Jedna místnost, ve skříni pár kusů oblečení a v zásuvkách několik drobností, kterým přisuzujeme určitou váhu, něco pro nás znamenají.

Jinak nic, košile a pantofle, nočník pod postelí. To je výbava všech místních obyvatel, kteří ještě donedávna žili plnohodnotným životem.

Ať už se stalo cokoliv, jsme tu teď všichni na jedné lodi a s vědomím, že je to zcela poslední místo, které máme možnost vidět. Je to doslova čekárna na smrt. Ať už těmto domovům dává kdokoliv jakýkoliv jiný význam nebo smysl, je to přesně tak, jak jsem řekla. My tu jen čekáme na svůj poslední den, hodinu a poslední výdech. Pak nás převezou černým vozem a do pokoje nastěhují nového adepta k čekání.

Člověk si to ale nesmí připouštět, jinak by se musel ze všeho zbláznit.